સલામી સવારની..

સુપ્રભાતમ્
સુરેશ પ્રા. ભટ્ટ
079-23226251

ચૂંટણી આવે ને વાતો ડાઈ-ડાઈ થઈ જાય છે,
જાહેરાતોમાં પ્રચાર વાઈ-ફાઈ થઈ જાય છે,
થઈ જાય બાઈ-બાઈ ચારણી મંજૂરી લેવામાં -
ગાઈ-ગાઈ બાંધે નાતા, નાઈ-ધોઈ તૂટી જાય છે...
(ચૂંટાયા પછી, ઓળખે છે કોણ?)

હાઈકુ

ચગ્યા નેતાઓ,
વાઈબ્રન્ટ ઉત્સવે -
ખૂટી તિજોરી...
(પગારો થતા નથી...)

આવા કુખ્યાત -
સાધુ-સંતોથી-ત્રાસ્યા ?!
છોડે છે ધર્મ!!
(હિંદુઓનું ધર્મપરિવર્તન)

ચિંતન

ખદ્યોતો દ્યોતતે નાવદ્યોવન્નોદ્યતે શશી ।
ઉદિતે તુ સહસ્ત્રાંસૌ ન ખદ્યોતો ન ચંદ્રમાઃ ॥

'જયાં સુધી ચંદ્રનો ઉદય ન થયો હોય ત્યાં સુધી આગિયા પોતાની 'ચમક' બતાવી વાતાવરણમાં છવાઈ જાય છે. પરંતુ જયારે સવારે સૂર્ય દર્શન થાય ત્યારે તો ચંદ્ર પણ ખદ્યોત - આગિયાની જેમ તદન ઝાંખો પડી જાય છે.'

ગુજરાતીમાં કહેવત છે 'અંધામાં કાણો રાજા' અંધેરી નગરીમાં ગંડુ રાજા.

જયાં સાક્ષર-વિદ્વાન-પંડિતો હોય ત્યાં નિરક્ષરો ઝાંખા પડી જાય છે. આજકાલ ગાંધીયુગના સત્યવાદી-કર્મઠ-દેશપ્રેમી નેતાઓની ગેરહાજરીમાં 'આગિયા' ઓની ચમક ખૂબ વધી છે.

રાષ્ટ્રને દેશપ્રેમી-સત્યવાદી નેતાનો 'ઉદય' થાય એની રાહ છે.

સુવિચાર

- સમય આપણને સાથ આપે કે ન આપે, આપણે સમયને સાથ આપવો, એની સાથે રહેવું એની સાથે ચાલવું, અને સાથે-સાથે સમય આપણને અનુકૂળ બને તે માટેનો પુરુષાર્થ પણ કરતા રહેવું - **ભૂપત વડોદરિયા**
- આગની ઝાળ લાગે પછી જો માણસ જાગશે તો તેના નસીબમાં દાઝવાનું લખાયેલું જ છે - **હિતેન આનંદપરા**
- શ્રદ્ધા જ જીંદગીને સવારે છે અને પુરુષાર્થ એને ઉજાળે છે - **એસ. ભટ્ટાચાર્ય**
- સદાચારી, શ્રદ્ધાવાન, પરિશ્રમ અને ઈર્ષા વિનાના વ્યક્તિની સફળતા સ્થાઈ હોય છે તથા હંમેશા જીવંત રહે છે- **મનુ સ્મૃતિ**
- સ્વયંને બીજા પર થોપી દેવાથી વ્યક્તિત્વ પ્રભાવશાળી નથી બનતું - **ઝેન કથન**

(સંકલન : દીપક વી. આસરા)

બોધકથા

ગાંધીજી, સ્વાતંત્ર્ય ચળવળ વખતે યુવાનો અને નોકરિયાતો, વેપારીઓને હૃદયપૂર્વકની વાત સમજાવી વાત એવી રીતે ગળે ઉતારી દેતા કે કોઈ પણ યુવાન-ધંધાર્થી-સત્યને સમજી સ્વીકારી લે...

તે સમયમાં ભરુચ પાસે જંગલ-આદિવાસી વિસ્તારમાં 'મેના-પોપટ' ની વાડી નામે અડાબીડ ઝાડી હતી. ત્યાં એક દાંતના યુવાન ડૉકટરને સંન્યાસ લઈ નર્મદાકાંઠે સાધુ જીવન જીવવાની ઈચ્છા થઈ.

ગાંધીજી પાસે સલાહ માગવા ગયો.

ગાંધીજી કહે તમારી પાસે જ્ઞાન છે, આપણે સમાજને તમારી આવડત - જ્ઞાનની જરુર છે. તમારે ભગવાં પહેરવાની જરુર નથી પણ હૃદયને ભગવું રાખી લોકોની સેવા એ પ્રભુ સેવા સમજી સમાજ તરફ તમારું ઋણ ચૂકવો...

યુવાનને સમજ પડી - 'સેવાશ્રમ ટ્રસ્ટ' કરી ૧૯૨૬થી લોક હિતાર્થે સેવા શરુ કરી. જિલ્લાભરના દાંતના દર્દીઓની સેવા કરનારા આ ડૉ. ચંદુભાઈ દેસાઈને આજે પણ એ વિસ્તારના લોકો હૃદયપૂર્વક યાદ કરે છે.

આરોગ્ય સેવામાં ઘટતી જતી અસરકારકતા ચિંતાજનક છે

તંત્રીસ્થાનેથી...

અમદાવાદની જાણીતી એલ.જી. હોસ્પિટલમાં મોતિયાના ઑપરેશન બાદ ચાર દર્દીઓની દૃષ્ટિ જતી રહી છે...!! આ સમાચારની ચર્ચા ચારેકોર છે, પરંતુ ચિંતા થોડીક ઓછી વર્તાય છે. અગાઉ પણ રાજકોટની સાધુ વાસવાણી હોસ્પિટલમાં ૧૨ દર્દીઓને અંધાપો આવ્યાના સમાચારની શ્યાહી હજી સુકાઈ નથી. નગરી હોસ્પિટલમાં પણ જાન્યુઆરી મહિનામાં આજ પ્રકારે છ એક દર્દીઓને દૃષ્ટિ ગુમાવવી પડી હતી. આ સમાચારનો સિલસિલો ચિંતા ઉપજાવે છે. આરોગ્ય ક્ષેત્રે ચાલતું રેઢિયાળતંત્ર કેટકેટલા અનર્થો સર્જી શકે છે. તે ઘટનાઓ ફલિત કરે છે. મોતિયાના ઑપરેશન દરમિયાન દર્દીને ઈન્ફેકશન ન લાગે તેની સારસંભાળ ચોક્કસ ધોરણોથી રખાવી જોઈએ તે રખાતી નથી. પરિણામે આવી ઘટનાઓ ઘટવા પામે છે.

શાસનતંત્રમાં શિક્ષણ અને આરોગ્ય ક્ષેત્રમાં કોઈ પણ પ્રકારની બેદરકારી ચલાવાય નહીં. માનવજાતના આરોગ્ય અને વિકાસ સાથે સંકળાયેલા આ બંને ક્ષેત્રો ખૂબ જ નાજુક છે અને ખુબ જ અગત્યના છે. આમ છતાં કોણ જાણે કેમ બંને ક્ષેત્રોમાં લાપરવાહીનું પ્રમાણ દિન-પ્રતિદિન વધતું જાય છે. સેવાના ક્ષેત્રમાં ગણાતાં શિક્ષણ અને આરોગ્ય બંનેમાં વ્યવસાયિક માત્રાઓમાં બેફામ વધારો થયો છે. મધ્યમવર્ગીય સમાજની મજબુરીનો લાભ લેવાનું બંને ક્ષેત્રોમાં ધમધોકાર ચાલે છે. શાસનની મર્યાદાઓ અને ઉદારતા બંને સમજી શકાય એમ છે. પણ કડકાઈ હોવી જોઈએ તેટલી નથી તે કમનસીબ છે.

આજની પરિસ્થિતિમાં આરોગ્ય સેવાને વિશ્વસનીય બનાવવાની આવશ્યકતા સર્જાઈ છે. કોર્પોરેટ હોસ્પિટલોનાં સમયમાં દર્દી હાંસિયામાં ધકેલાતો જાય છે અને નાણાં અગ્રતા ક્રમે ગોઠવાતાં જાય છે. પૈસા હોય તો જ માણસને જીવવાનો અધિકાર છે એવો દુઃખદ ભાવ મધ્યમ અને સામાન્ય વર્ગમાં ઊભો થતો જાય છે. ખાનગી તબીબોના ફીના ધોરણો કોઈ કાળે સામાન્ય વર્ગને પોસાય તેમ નથી ત્યારે સરકારે આ સેવાને વધુ અસરકારક બનાવવાની પ્રાથમિકતા આપવી પડશે. સરકારી દવાખાના અને હોસ્પિટલના સ્ટાફના બેદરકારીપણાને કડક હાથે ડામી દેવું પડશે. દર્દી પરત્વેનો ભાવ સરકારી તબીબો અને સેવકોમાં થવો જ જોઈએ. વેઠ ઉતારવાની માનસિકતામાંથી આરોગ્ય સેવાના સેવકોને બહાર કાઢવાની તાતી જરૂરિયાત છે. જયાં કડક બનવાની જરુર પડે ત્યાં શાસને કડક પણ બનવું પડે એન જયાં પ્રોત્સાહક ભાવ આપવાની જરુરિયાત સર્જાય ત્યાં ભાવપૂર્વક સેવકોને બિરદાવવા પણ જોઈએ. પરંતુ સમગ્ર વ્યવસ્થાને ચેતનવંતી બનાવવાની જરુર છે. સરકારી આરોગ્ય સેવાના સેવકો લાગણીસભર બનાવવા અવનવા પ્રયોગો પણ આરોગ્ય વિભાગ દ્વારા થવા જોઈએ. સરકારી આરોગ્ય સેવાના સેવકો સંવેદનશીલ બનશે ત્યારે સામાન્ય વર્ગમાં વિશ્વસનીયતા ઊભી થશે અને ત્યારે જ એલ.જી. કે નગરી જેવી ઘટનાઓને ટાળી શકાશે.

આપણો વેદ મંત્ર છે -

"સર્વે જના : સુખીનો ભવન્તુ" આ ભાવને આપણી દિશા અને દશા બનાવીએ.

હેપેટાઈટીસ-બી વાઇરસ માનવ જાત માટે મહારાક્ષસ છે જેથી તેની રસી લઇને તેને અટકાવવો એ આપણી પ્રાથમિક જરૂરિયાત છે

તન દુરસ્તી
મહેન્દ્ર ગજ્જર
ડૉ. દિનેશ રાઠોડ

અરે સવિતા રાતના બાર વાગ્યા સુધી આપડી વાત થઇ પછી તો આખી રાત ઊંઘ જ ના આવી એટલા બધા પ્રશ્નો મનમાં થવા લાગ્યા કે ક્યારે સવાર પડે અને સવિતા પાસે જાઉં અને એને મળું અને બધા જ પ્રશ્નોનો સવાલ મેળવું, સવિતા બોલી અરે, સાધના તને એટલો બધો વિશ્વાસ છે કે કમળા ના બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ બરાબર આપી શકિસ. સાધના એ કહ્યું કે સવિતા તારી પાસે એક ગજબની શક્તિ છે તું ખરેખર સરસ્વતીનો અવતાર છે તારી સાથે એટલે જ ગમે છે ફરીથી કહી દઉં કે કોઈની ખોટી વાતમાં તું પડતી નથી પણ કોઈની ખરાબ વાત તુ કરતી પણ નથી હમેશા બધાનું ભલુ જ વિચારે છે અને બધાને મદદ કરવાની ભાવના રાખે છે, માટે જ હું તારી પાસે તને મળવા કોઈ પણ બહાને આવું છું અને મને ખુબ જ માનસિક શાંતિ મળે છે આને જ કહેવાય સત્સંગ, મંદિર-મસ્જિદમાં આવી શાંતિ મળતી હોય છે. તેવી જ શાંતિ મને તારી સાથે મળે છે સારું ચાલો હવે મારા વખાણ કરવાના રહેવા દે સાધના હવે કેહ મને કે સવારમાં મારા ઘરે કેમ આવી ગઈ કઈ મદદ ની જરૂર છે? અરે સવિતા આ કમળાના બે ત્રણ પ્રકાર હોય છે એવું બધા કહે છેતે સાચું છે અને આપડે ક્યાં કમળાની વાત કરતા હતા. સવિતા હા, સાધના એ સાચું છે અત્યાર સુધી આપડે જે વાત કરીએ બધા વાઈરસથી થાત કમળાની વાત કરી.જેને આપણે infective jaundice તરીકે ઓળખીએ છીએ જે જુદા જુદા કમળાના વાઈરસ થી થાય છે તાજું કરવા યાદ કરી લઈએ કે hepatitis -A, hepatitis-B, hepatitis-C અને hepatitis-E વાઈરસથી કમળો થાય છે. એમે hepatitis-Bના વાઈરસથી થતા વાઈરસ ને ઝેરી કમળો કહેવામાં આવે છે, જે વાઈરસ મગજ, કીડની, હૃદય અને ફેફસા ઉપર અસર કરી તેને બંધ કરી દે છે. અને તેનેથી માણસનું મૃત્યુ પણ ઝડપી થાય છે.માટે hepatitis-Bના વાઈરસ માનવ જાત માટે મહારાક્ષસ છે જેથી તેની રસી લઈ ને તેને અટકાવવો એ આપણી પ્રાથમિક જરૂરિયાત છે હવે ચાલો પહેલા હું તને કમળા ના પહેલા ત્રણ પ્રકાર કહી દઉં .

(1) hepatitis jaundice
(2) obstructive jaundice
(3) haemolitic jaundice

અરે સાધના આપડે હવે obstructive jaundice કમળાની વાત કરીએ સાધના તને ખબર છે આપણા બાજુમાં પેલા રણછોડભાઈ શાહને કમળો થયો હતો, તો પહેલા ભુવા પાસે ગયા પછી સાદા ડોક્ટર પાસે ગયા, પણ ન મટ્યો પછી કોઈ MD ડોક્ટર પાસે ગયા તેમને લોહીની તપાસ કરાવી, સોનોગ્રાફી અને એક્સ-રે કરાવ્યા જેમાં નિદાન થયું આ કમળો એ વાઈરસથી થયેલો નથી. સોનોગ્રાફી રીપોર્ટમાં સ્વાદુ પીંડ (gold bladder)માં ગણી બધી પથરીઓ હતી એટલે એના હિસાબે કમળો થયો હતો, જેમાં લાબોરેટરીમાં આલ્કલાઈન ફોસ્ફેટ ૧૦૦૦ કરતા પણ વધારે આવતું હતું જેની નોર્મલ રેંજ ૧૦ થી ૯૨ હોય છે (કીટ પ્રમાણે બદલાય). તને ખબર છે સાધના રણછોડભાઈનો billirubin એટલે કમળો ૩૨ સુધી પહોચી ગયો અને એનું sgpt થોડું વધારે હતું પછી તો gold bledderનું ઓપરેશન કરાવ્યું અને રણછોડભાઈ સારા થઈ ગયા આવો કમળો ખાલી પથરીમાં જ નહિ પણ સરીર ની અન્ય કોઈ જગ્યા એ કેન્સર, ગાંઠ લીવરમાં કે સ્વાદા પીંડમાં સોજો અથવા તો કેન્સર હોય તો પણ obstructive jaundice તરીકે present થાય છે દાખલા તો બહુજ છે, સવિતા પેલા પ્રહલાદભાઈને પણ કેન્સરમાં આ કમળો થયો હતો. પછી પેલી ચંદ્રિકાને લીવરમાં ગાંઠ હતી. એટલે આવો જ કમળો થયો હતો. હવે ઘરે જઈશું ઘરે છોકરા ઓ બુમો પડતા હશે અને મસ્તી કરતા હશે. છુટા પડીએ સવિતા? સાધના બોલી યાર તાર વગર મજા નથી આવતી દહીં જાણે કે તારા જોડેજ મજા આવે છે. સવિતા તને ખબર છે એનું કારણ તુ ભોળી અને સાચી છે. સાધના આપણે infective jaundice અને obstructive jaundice વિશે જાણ્યું હવે ત્રીજો પ્રકાર છે haemolitic jaundice સવિતા infective jaundice વાઈરસ થી થાય છે obstructive jaundice ખાસ કરીને લીવરમાં કે gold bledder માં સોજા અથવા તો કેન્સરથી થાય haemolitic jaundice એ શરીરમાં રહેલા રક્તકણોના તૂટવાથી થાય છે જેને સાઈન્ટીફિક ભાષામાં hemolysis કહેવાય છે જેને haemolitic jaundice પણ કહેવા માં આવે છે જેમાં serum billirubin total,direct અને indirect જેમાં indirect નો ભાગ direct કરતા વધરે હોય છે દાખલા તરીકે total-10 હોય તો direct 2 હોય અને indirect 8 હોય છે.સાધના તને ખબર છે પેલા બટુકભાઈ જેને ગાંજા અને અફીણ ખાવાની બહુજ ટેવ હતી

અનુસંધાન પાના નં. ૭ પર

ભાષા આધારિત સ્થાપિત થનાર પ્રથમ રાજય કયું છે?

ભારતનું બંધારણ

ખજાનો
અનિલ પટેલ

(૧) ભારતના બંધારણ માટે મળેલ પ્રથમ બેઠકના અસ્થાયી અધ્યક્ષ કોણ હતા?
(અ) બી.એન. રાવ (બ) ડૉ. સચ્ચિદાનંદ સિન્હા
(ક) ડૉ. ભીમરાવ આંબેડકર (ડ) રાધાકૃષ્ણન

(૨) બંધારણની પ્રાંતિય સંવિધાન સમિતિના અધ્યક્ષ કોણ હતા?
(અ) ડૉ. ભીમરાવ આંબેડકર (બ) સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ
(ક) દાસ રામાનુજ (ડ) એચ.એમ. પટેલ

(૩) ઉપરાષ્ટ્રપતિ પદની વ્યવસ્થા કયા દેશના બંધારણમાંથી લેવામાં આવી છે?
(અ) બ્રિટન (બ) ફ્રાન્સ
(ક) રશિયા (ડ) અમેરિકા

(૪) મૂળભૂત અધિકારોની રક્ષા કોણ કરે છે?
(અ) સંસદ (બ) રાજયસભા
(ક) સુપ્રીમકોર્ટ (ડ) રાષ્ટ્રપતિ

(૫) ભારતીય બંધારણમાં સંસદીય પ્રણાલી કયા દેશ પાસેથી લેવામાં આવી છે?
(અ) બ્રિટન (બ) અમેરિકા
(ક) જર્મની (ડ) જાપાન

(૬) કઈ સરકાર દ્વારા કયારે ભારતરત્ન પુરસ્કાર પર પ્રતિબંધ લાધવામાં આવ્યો હતો?
(અ) ૧૯૭૨ (કોંગ્રેસ) (બ) ૧૯૭૭ (જનતાદળ)
(ક) ૧૯૯૮ (એનડીએ) (ડ) ૧૯૦૫ (યુપીએ)

(૭) એડવોકેટ જનરલની નિમણૂંક કોણ કરે છે?
(અ) રાષ્ટ્રપતિ (બ) વડાપ્રધાન
(ક) સુપ્રીમકોર્ટ (ડ) રાજયપાલ

(૮) હોદાની રુએ આયોજન પક્ષના અધ્યક્ષ કોણ હોય છે?
(અ) રાષ્ટ્રપતિ (બ) વડાપ્રધાન
(ક) સ્પીકર (ડ) ઉપ રાષ્ટ્રપતિ

(૯) ભારતના પ્રથમ કાયદા અધિકારી કોણ છે?
(અ) એટર્ની જનરલ (બ) સુપ્રીમ કોર્ટના ચીફ જસ્ટીસ
(ક) રાષ્ટ્રપતિના સચિવ (ડ) કાયદા મંત્રીના સચિવ

(૧૦) ભાષા આધારિત સ્થાપિત થનાર પ્રથમ રાજય કયું છે?
(અ) ગુજરાત (બ) મહારાષ્ટ્ર
(ક) આંધ્રપ્રદેશ (ડ) પશ્ચિમ બંગાળ

(૧૧) નીચેનામાંથી કયા રાજયમાં વિધાન સ્પીકર નથી?
(અ) બિહાર (બ) જમ્મુ અને કાશ્મીર
(ક) ઉત્તરપ્રદેશ (ડ) પશ્ચિમ બંગાળ

(૧૨) ભારતના બંધારણની રચના માટે ૧૯૨૨માં ગોળમેજી પરિષદ બોલાવવાની માંગણી કોણે કરી હતી?
(અ) ગાંધીજીએ (બ) બાળગંગાધર તિલકે
(ક) મોતીલાલ નહેરુએ (ડ) સત્યેન્દ્ર બોઝે

(૧૩) રાષ્ટ્રપતિના રાજીનામાની જાણ ઉપરાષ્ટ્રપતિ કોને કરે છે?
(અ) સંસદને (બ) વડાપ્રધાનને
(ક) રાજય સભાને (ડ) સુપ્રીમ કોર્ટને

(૧૪) પક્ષપલટા વિરોધી અધિનિયમ કયારે બન્યું?
(અ) ૧૯૭૭ (બ) ૧૯૮૦
(ક) ૧૯૮૫ (ડ) ૧૯૯૦

(૧૫) જમ્મુ અને કાશ્મીરનું બંધારણ, કયારે લાગું થયું?
(અ) ૨૬, જાન્યુ. ૧૯૫૦ (બ) ૨૬ જાન્યુ, ૧૯૫૫
(ક) ૨૬ જાન્યુઆરી ૧૯૫૭ (ડ) ૨૬ જાન્યુારી ૧૯૬૦

વિવિધા

વિષય : આ સપ્તાહમાં આવતા વિશ્વના વૈજ્ઞાનિકોના જન્મદિવસ

- ૧૮ માર્ચ ૧૯૧૧ — ડેવીન સેમીન : અમેરીકન બાયોકેમીસ્ટ, લોહીનો લાલ રંગ અને હિમોગ્લોબીનની ભૂમિકા પર સંશોધન કરનાર
- ૧૮ માર્ચ ૧૯૦૭ — જહોન ઝેડ યંગ : ઈંગ્લીશ જુઓલોજીસ્ટ અને ન્યુરોસાયન્ટીસ્ટ. પ્રાણીઓ અને માનવ મગજ કઈ રીયે કાર્ય કરે છે તેના પર સંશોધન કરનાર
- ૧૯ માર્ચ ૧૯૦૦ — ફેડરીક જ્યુલીયટ ક્યુરી : ફ્રેન્ચ ભૌતિકશાસ્ત્રી અને ભૌતિક-રસાયણ વૈજ્ઞાનિક. ૧૯૩૫માં નોબેલ પ્રાઈઝ વિજેતા
- ૧૯ માર્ચ ૧૮૮૬ — ગુઈસેપી મારીઓ બેલાન્સા : ઈટાલીયન - અમેરીકન સંશોધક, અમેરિકાનું પ્રથમ ક્લૉસ કેબીનેટ વાળુ મોનોપ્લેન બનાવનાર
- ૨૦ માર્ચ ૧૯૨૦ — ડૉગ્લાસ ચેમ્પમેન : કેનેડીયન-અમેરીકન ગણિતશાસ્ત્રી તથા આંકડાશાસ્ત્રી, વન્યપ્રાણીઓની ગણતરી કરનાર એક્સપર્ટ
- ૨૦ માર્ચ ૧૯૧૦ — પૌલ ઓર્થર ઝાલ : અમેરિકન બાયોલોજીસ્ટ, સાઉથ આફ્રિકાના જંગલોમાં જંગલી કીકી પર સંશોધન કરનાર
- ૨૧ માર્ચ ૧૯૧૭ — યેજીન યાદીન : ઈઝરાયેલી આર્ચીયોલોજીસ્ટ અને આર્મી લીડર, પ્રાચીન ઈઝરાયેલ સંસ્કૃતિ પર સંશોધન કરનાર
- ૨૧ માર્ચ ૧૮૯૮ — પૌલ અફેડ વેસીસ : ઓસ્ટ્રેલિયન-અમેરિકન બાયોલોજીસ્ટ, માનવ ચેતાતંત્ર સંબંધી સંશોધન કરનાર
- ૨૨ માર્ચ ૧૯૦૯ — નથાન રોઝન : અમેરીકન - ઈઝરાયેલી ભૌતિકશાસ્ત્રી. ક્વૉન્ટમ મિકેનકલ પર આલ્બર્ટ આઈન્સ્ટાઈન સાથે કામ કરનાર
- ૨૨ માર્ચ ૧૮૬૮ — રોબર્ટ એન્ડ્રુયુઝ મિલીકન : અમેરીકન ભૌતિકશાસ્ત્રી, ૧૯૨૩માં ફોટો ઈલેકટ્રીક ઈફેક્ટ પર સંશોધન બદલ નોબેલ પ્રાઈઝ મળ્યું હતું.
- ૨૩ માર્ચ ૧૯૦૭ — ડેનીલ બોવેર : સ્વીઝ-ફ્રેન્ચ-ઈટાલીયન ફાર્મોકોલોજીસ્ટ ૧૯૫૭માં નોબેલ પ્રાઈઝ વિજેતા
- ૨૩ માર્ચ ૧૯૦૫ — સર જહોન રેડાલ : ઈંગ્લીશ ભૌતિકશાસ્ત્રી, કેવિટી મેગ્નેટ્રોન પર સંશોધન કરનાર
- ૨૪ માર્ચ ૧૯૧૭ — ક્રાફ્ટ આર્લોન્ડ એરીક : જર્મન અમેરીકન ભૌતિકશાસ્ત્રી, રોકેટ એન્જીનીયર
- ૨૪ માર્ચ ૧૯૧૭ — સર જહોન કાઉન્ડ્રી કેન્ડ્યુ : ઈંગ્લીશ બાયોકેમીસ્ટ. ૧૯૬૨માં નોબેલ પ્રાઈઝ વિજેતા. ગ્લોબ્યુલટ પ્રોટીન શોધનાર

ગત સપ્તાહના સવાલનો જવાબ

સવાલ : પશ્ચિમ બંગાળની વિધાનસભાની ચૂંટણીમાં બીજેપી મમતા બેનર્જી સામે કોને ઉભા રાખવાની તૈયારીમાં છે? જવાબ : ચંદ્રકુમાર બોઝ

સાચા ઉત્તર આપનાર પત્રમિત્રો

(૧) ઋજિત રાવલ : સે-૭ડી, ૧૨૨૨/૨ (૨) નટુભાઈ દરજી : પેથાપુર (૩) મૂળજીભાઈ પરમાર 'દધિ' : સે-૭બી (૪) પંકજ આર પ્રજાપતિ : ઉવારસદ (૫) જયેન્દ્ર પ્રસાદ પાઠક : ઈન્ફો, જુ. સા.કૉલેજ (૬) રેખા એમ જાદવ : સે-૩૦

આ સપ્તાહનો સવાલ (જવાબ એક સપ્તાહમાં મોકલો)

દિલ્હી ખાતે યોજાયેલ શ્રી શ્રી રવિશંકરના મેઘા સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમને કઈ પર્યાવરણીય સંસ્થાએ શરુઆતમાં મંજૂરી આપી ન હતી?

'ગાંધીનગર સમાચાર'-ખજાનો વિભાગ,
બ્લોક નં. ૬૮૪/૧, સેક્ટર-૮ ગાંધીનગર

સાચા જવાબો

(૧) બ (૨) બ (૩) ડ (૪) ક (૫) અ (૬) બ (૭) ડ (૮) બ (૯) અ (૧૦) ક (૧૧) ડ (૧૨) ક (૧૩) ક (૧૪) ક (૧૫) ક

॥ રામ રાખે તેને - ॥

અમર વારસો
ડૉ. રશ્મિકાન્ત મહેતા

અસુર રાજા હિરણ્યકશિપુને ભગવાન વિષ્ણુ સાથે પૂર્વવેર હતું. પરંતુ એની રાણીનું નામ કયાધુ હતું; તે ધાર્મિક હતી. એમને ચાર સંતાનો હતા. પ્રહલાદ, અનુહ્લાદ, હ્લાદ અને સંહ્લાદ. આ ચારેય પુત્રોમાં પ્રહ્લાદ એકદમ વિશિષ્ટ હતો. એ ગર્ભમાં હતો, ત્યારથી એનામાં 'વિષ્ણુભક્તિ'નો સંસ્કાર હતો.

રાજાએ રાજકુમારોને શિક્ષણ માટે ષંડ અને અમર્ક પાસે મૂક્યા. આ બંને ભાઈઓ દાનવોના ગુરુ શુક્રાચાર્યના પુત્રો હતા. પ્રહ્લાદને આ શિક્ષણમાં રસ ન હતો. કારણ કે તેમાં વિષ્ણુભક્તિની કોઈ વાત આવતી ન હતી. આથી એણે જાતે ભગવાન વિષ્ણુને લગતા ઉપદેશ ભાઈઓને આપવાનું શરુ કર્યું.

હિરણ્યકશિપુ પોતે પરાક્રમી તો હતો જ, તે ઉપરાંત બ્રહ્માની આકરી તપશ્ચર્યા કરીને વરદાન મેળવી ચૂક્યો હતો કે 'મને કોઈ મારી ન શકે - પશુ કે માણસ, રાત્રે મારી ન શકે ન દિવસે, ઘરમાં મારી ન શકે ન બહાર, શસ્ત્ર મારી ન શકે, ન અસ્ત્ર, પૃથ્વી ઉપર મારી ન શકે, ન આકાશમાં.' એ મદમત્ત બની ગયો. એણે હાહાકાર ફેલાવી દીધો. ચક્રવર્તી સમ્રાટ બની બેઠો. પોતાને જ પરમેશ્વર તરીકે સ્થાપવા લાગ્યો. સૃષ્ટિનો માલિક કે એમ વર્તવા લાગ્યો.

એણે ગુરુઓને બોલાવ્યા અને અભ્યાસ વિશે પૂછ્યું : ત્યારે તેઓએ કહી દીધું કે 'અમે વિષ્ણુનું નામ લેતા જ નથી, પરંતુ આ પ્રહ્લાદ જ નાના ભાઈઓને વિષ્ણુભક્તિ માટે પ્રેરી રહ્યો છે.' ખરેખર તો વિષ્ણુભક્તિના પાઠ ષંડ અને અમર્ક પાસેથી નહિ, પરંતુ પ્રહ્લાદને દત્તાત્રેય ગુરુ પાસેથી મળતા હતા, તે કોઈ જાણતું ન હતું.

એણે પ્રહ્લાદને બોલાવીને સમજાવ્યું - 'હું જ ઈશ્વર છું, બીજું કોઈ નથી. તારે ભક્તિ કરવાની હોય તો મારી જ કર.' પ્રહ્લાદે એની વાત કાને ન ધરી અને પોતાને ભક્તિમાર્ગે આગળ વધતો રહ્યો. હવે આ 'નાલાયક દીકરા'ને રાજાએ મારી નાખવાનું જ નક્કી કર્યું. પરંતુ એના બધા પ્રયત્નો નિષ્ફળ ગયા. (૧) એના પર ઝેર અપાયું (૨) હાથીના પગ નીચે કચડવા પ્રયત્ન કર્યો. (૩) એના પર ઝેરી નાગ છોડ્યા (૪) એને પર્વતની ટોચ પરથી ફેંક્યો (૫) ઊંડા પાણીમાં નાખ્યો. (૬) ભાલા, ત્રિશૂલ કોઈ કામે ન લાગ્યા. પ્રહ્લાદને કશું ન થયું.

હિરણ્યકશિપુને એક બહેન હતી. તેનું નામ હોલિકા હતું. એના બીજા નામો હોલિકા અથવા હોળી હતા. તેને અગ્નિનું વરદાન હતું કે એને દઝાડશે નહિ. એ ભાઈની મદદે આવી. ફાગણ સુદ પૂનમે સાંજને સમયે એ પ્રહ્લાદને ખોળામાં લઈને લાકડા પર બેસી ગઈ અને અગ્નિ પ્રગટાવ્યો. લોકો આનંદમાં આવી ગયા અને અગ્નિ ફરતે નાચવા લાગ્યા. તેઓને એમ હતું કે હમણાં પ્રહ્લાદ બળી જશે અને હોલિકા બહાર આવી જશે. પરંતુ ઉલટું થયું. હોલિકાનું દહન થયું અને પ્રહ્લાદ હેમખેમ બહાર આવ્યો. રામ રાખે તેને કોણ ચાખે?

હવે હિરણ્યકશિપુએ નવો દાવ અજમાવ્યો. એક થાંભલાને અગ્નિથી ખૂબ તપાવીને લાલચોળ કરી મૂક્યો. પ્રહ્લાદને કહ્યું 'તું કહે છે કે ભગવાન સર્વત્ર છે. આ થાંભલામાં હોય તો એને ભેટી પડ.' પ્રહ્લાદ તૈયાર તો હતો જ. પરંતુ માત્ર તેણે જ થાંભલા પર ફરી રહેલી લાલ કીડી જોઈ. ઈશ્વરનો આ સંકેત છે, એમ સમજીને એણે કચકચાવીને સ્થંભને બાથ ભીડી લીધી. તરત જ કડાકો થયો. થાંભલામાંથી ભગવાન પ્રગટ્યા અને હિરણ્યકશિપુને મારી નાખ્યો. બધી શરતો સાચવી લીધી. (૧) મારનાર નહિ પશુ, નહિ માણસ - નરસિંહ સ્વરુપ. નીચેથી નર, ઉપરથી સિંહ. (૨) સમય સાંજનો - નહિ રાત, નહિ દિવસ (૩) ઘરના ઉંબર ઉપર બેસીને માર્યો - નહિ ઘર, નહિ બહાર (૪) સિંહ નખથી પેટ ચીરી નાખ્યું - અસ્ત્ર ન શસ્ત્ર. (૫) પોતાના ખોળામાં રાખીને માર્યો - ન ધરતી પર, ન આકાશમાં. નૃસિંહ ભગવાનનું આ પ્રાગટ્ય વૈશાખ સુદ ચૌદશે થયું. આજે પણ બિહારમાં પૂર્ણિયા જિલ્લામાં રાણીગંજથી દક્ષિણે ધરહરા ગામ છે. તેમાં માણિક્યસ્થંભ છે. આ પ્રહ્લાદવાળો સ્થંભ છે. તેવી લોકમાન્યતા છે.

મહાત્મા ગાંધી પ્રહ્લાદને વિશ્વના પ્રથમ સત્યાગ્રહીનું બિરુદ આપ્યું છે.